

Особливості розвитку преси в Канаді

Преса Канади є надзвичайно різноманітною і має свої особливості. Насамперед ідеться про двомовну пресу, адже Канада має дві офіційні мови — англійську та французьку. Відповідно, канадську пресу поділяють на англomовну та франкомовну. Пресу Канади можна також класифікувати за територіальною ознакою: на східну, до якої здебільшого входять друковані засоби масової інформації провінцій Квебек та Онтаріо, та західну, яку визначає преса провінцій Британської Колумбії, Альберти, Манітоби. Так склалося історично, що Західна Канада сформувалася повністю при домінуванні англійської мови, тим часом, як на розвиток східної частини Канади великий вплив здійснила французька мова та культура. Сама історія спричинила такий паралельний розвиток двох сильних культур, що вплинуло на політику та економіку, на суспільство та, звичайно, засоби масової інформації, зокрема пресу, що є невід'ємною частиною суспільно-політичного життя кожної країни.

Аналіз розвитку канадської преси варто починати з кінця 20-х років ХХ століття, коли канадське суспільство зазнало значних змін. По-перше, на той час канадці активно переселялися з сільської місцевості до міст. По-друге, більшість з них переходили від традиційних сільських розваг до міських, більш модернізованих. Аби заповнити цей культурний вакуум, активно стали відкриватися місця розваг та відпочинку, засновувалися нові газети та видання. У 20-ті роки минулого століття щоденна газета була найпоширенішою формою масової комунікації в Канаді. Наприклад, у 1921 році виходило 1716 щоденних газет. Цей рік можна вважати початком газетного буму в Канаді. Для порівняння, у 1989 році в країні виходило вже 5993 щоденні газети. Звичайно, ці показники свідчать про потребу

суспільства мати широко розвинену систему друкованих засобів інформації, а власне: систему інформування населення.

Узагалі, історичний розвиток канадської преси можна поділити на п'ять періодів. Незважаючи на те, що преса Канади дуже розмаїта за кількістю газет, їхньою тематикою та жанрами, вона й досі лишається для нас невідомою: за традицією у журналістських дослідженнях більше уваги приділялось європейським засобам масової інформації, зокрема французьким, німецьким, британським або італійським газетам.

Перший період — становлення канадської преси — припадає на 1752-1807 роки. Перша канадська газета — "Halifax Gazette" — була заснована 23 березня 1752 року в місті Галіфакс провінції Нова Шотландія, що у перекладі означає Нова Шотландія. Засновником газети був англієць Джон Бушел, який спочатку виконував обов'язки і генерального менеджера, і журналіста, і літературного редактора, і фінансового директора, і фотокореспондента. Словом, уся редакція газети була представлена в одній особі. Газета була англomовною. Власне, її заснування було зумовлено активізацією процесу переселення британців до нових земель, як тоді називали Канаду та Америку разом. Згодом нові англomовні поселенці почали просуватися в глиб континенту, і так вони дійшли до тодішньої Нижньої Канади (сьогодні це територія франкомовної провінції Квебек). Заснували нове місто — Квебек Сіті — сьогодні це столиця Квебеку, і, відповідно, з'явилася потреба у створенні місцевих засобів інформації. Таким чином, у 1764 році була створена нова газета — "Quebec Gazette". Засновниками цієї газети були Вільям Браун і Томас Гілмор.

Третьою територією, яку почали заселяти, була провінція Нью-Брунсвік, де в 1783 році відкрилися дві місцеві газети — "Royal Gazette" ("Королівська газета") та "New Brunswick Advertiser" ("Рекламодавець Нью-Брунсвіка").

Є ще одна провінція Канади, яка залишила свій слід у становленні журналістики в Канаді. Це — провінція Ньюфаундленда, що розташована на північному сході Канади, на берегах океану. Прибували все нові переселенці, засновувалися нові міста і містечки. Життя все більше активізувалося, як соціальне, так й економічне, що відповідно спричиняло створення нових періодичних видань.

Другий період у розвитку преси Канади охоплює 1807-1858 роки. Він був пов'язаний, насамперед, зі зростанням еміграції в Канаду, особливо після війни 1812 року. На той час у Канаді засновувалися нові міста, розвивалася промисловість і, звичайно, розвивалася і преса з метою задовольнити інформаційні потреби населення країни, яке збільшувалося з кожним роком. За даними на 1858 рік, у Канаді вже видавалося приблизно 300 газет та журналів.

Третій період розвитку преси в Канаді припадає на 1858-1900 роки, коли почали ще більшими темпами розвиватися промисловість та сільське господарство, зміцнювалася банківська система країни та збільшився потік емігрантів, активізувалося політичне життя. Одним із важливих чинників, що стимулював економічний розвиток Канади, було відкриття золота як в басейні рік Фрейзер та Томпсон, так і в інших частинах країни. Це, звичайно, вплинуло на міграцію населення країни, а також переселення емігрантів зі США, які переїхали до Канади у пошуках золота. У місцях видобування золота засновувалися нові поселення й міста, водночас з'являлися нові газети та журнали. Якщо у 1861 році населення Канади було 3.300.000 жителів, то в 1901 році — 5.592.299. За даними на 1900 рік, у Канаді нараховувалося вже 1227 газет та журналів.

Четвертий період розвитку канадської преси охоплює 1900—1952 роки. Карди-

нальні зміни в економіці й політиці, технологічна та індустріальна революція вплинули на, розвиток промисловості й сільського господарства тощо. Крім цього, зростало населення країни. За даними на 1951 рік, у Канаді населення налічувало вже 14.009.655 людей. Технологічний поступ зумовив активізацію розвитку ЗМІ у Канаді: розвивалися преса, радіо й телебачення. Світ ставав більш глобальним. І в цьому була заслуга засобів масової інформації.

П'ятий період охоплює проміжок часу від 1952 року до наших днів. У цей період, коли активно розвивалися новітні технології, комунікативні та електронні системи, кардинально модернізувався й сам виробничий процес друку газет і журналів, розвиток преси та інших ЗМІ в Канаді активізувався ще більше і вийшов на сучасний рівень. Крім цього, поява Інтернету здійснила своєрідну революцію у галузі як преси, так й інших ЗМІ.

Традиції періодичної преси в Канаді надзвичайно міцні. На другу половину ХХ століття там існувало понад 50 солідних газет. Сьогодні кожне канадське містечко має свою газету, що свідчить про великий розвиток регіональної преси. Уже не кажучи про велике місто, як Торонто чи Оттава, де існує кілька десятків газет.

Найбільшими газетами сучасної Канади є "Globe and Mail" (Глоб енд Меіл), "National Post" (Найшнл Пост), "La Presse" (Ла прес) та "Le devoir" (Ле девуар), які яскраво представляють національну пресу Канади на міжнародній арені. До речі, саме ці газети надходять до кожного дипломатичного представництва Канади за кордоном.

"Globe and Mail" — це англomовна газета, яка має дуже цікаву й багату історію становлення і розвитку. Почалося все у 1843 році, коли до Торонто приїхав Джорж Браун, високий молодий шотландець 25 років. Це був час, коли Північна Америка привертала все більше уваги європейців, які розглядали її як країну нових можливостей. Джорж Браун був одним із них. Він прибув до Північної Америки у 1837 році зі своїм батьком. Влаштувавшись на новому місці, він допомагав своїй ро-

дині видавати "Британські хроніки" в Нью-Йорку, газету антирабського спрямування під керівництвом британських емігрантів. Тираж "Британських хронік" був невеликим, і тому молодий Джорж, порадившись з батьком, вирішив переїхати до Торонто.

У серпні 1843 року вони заснували "Прапор", чотиристорінковий тижневик, спрямований на захист інтересів Пресвітеріанської церкви. Але молодий Джорж мав більш грандіозні плани і 5 березня 1844 року заснував газету "Globe" (Глобус) політичного спрямування. Почала вона виходити як тижневик, тиражем 300 примірників. Проте після 10 років напруженої праці, у 1853 році, видання перетворилося на щоденну газету накладом 6000 примірників. На 1858 рік Браун стає головною фігурою в Партії реформістів на заході Канади і починає займатися активно політикою. Проте, на жаль, його політичний злет зупинився в 1880 році, коли він загинув від зараження крові, після того, як один з його колишніх службовців, помстившись за своє звільнення, поранив йому ногу.

Після цієї трагічної історії газета "Globe" була куплена синдикатом на чолі з сенатором Робертом Джеффри, родина якого, починаючи з 1888 року володіла контрольним пакетом акцій газети до 1936 року. За цей досить значний період газета здобула визнання та популярність серед канадців і вважалася національною газетою. Її вплив та тираж постійно зростали. Змінилася назва на "Globe and Mail".

Ця газета була однією з найперших у світі, яка мала свого власного кореспондента в Північній Африці. Крім того, "Globe and Mail" була першою північноамериканською газетою, яка заснувала корпункт у Китаї, та першою канадською газетою, яка відкрила постійні бюро новин в Африці та Латинській Америці. Вона мала власного кореспондента в Квебек-Сіті в 1850-х роках. А протягом 1960-х років "Globe and Mail" створила по всій Канаді свої кореспондентські пункти.

У 1979 році "Globe and Mail" була першою газетою у світі, що видавала повний текст комерційної бази даних з кожного пи-

тання, та першою, що одночасно виходила в електронному варіанті та на папері. Був заснований відділ електронної інформації для надання послуг у користуванні цією базою даних та іншими ресурсами інформації. На сьогодні існує два видання цієї газети в електронному вигляді: "Globe and Mail" створено у 1995 році та "Globe фонд" - у 1997 році.

У 1980 році "Globe and Mail" стала першою широкомасштабною газетою Канади. Видавлося це національне видання в Монреалі та містило широкі потігичні та економічні новини. Завдяки підключенням до сателіту стало можливим для "Globe and Mail" поширювати новини в електронному вигляді одночасно в 10 канадських провінціях. Наприклад, достатньо знайти веб-сторінку газети (www.globeandmail.com), щоб отримати повну інформацію з таких питань, як національні та міжнародні новини у галузях політики, економіки, спорту.

У 1990 році "Globe and Mail" зазнає кардинальних змін у дизайні, як в графічному, так і видавничому. А в 1995—1996 роках газета була визнана Міжнародною спілкою газетного дизайну як найкраща у світі.

Іншою канадською газетою, яка заслуговує уваги, є "National Post", яка виходить шість разів на тиждень. Це досить молода газета, яка швидко завоювала свого читача завдяки електронному виданню. У ньому не публікується увесь зміст газети, а тільки короткий огляд статей та матеріалів. До речі, у Канаді охоче читають різноманітні історії з життя інших людей, і саме такі історії кожна газета намагається розмістити у своєму електронному варіанті. Вважається, що таким чином популярність газети підвищуватиметься. "National Post" цікава своїми матеріалами на політичні та суспільні теми і популярна серед різних верств населення — від тінейджерів і до державних службовців.

Франкомовну пресу Канади найкраще представляють дві газети: "La Presse" та "Le Devoir", які є найстарішими франкомовними виданнями в Канаді.

"La Presse" була заснована в Монреалі у 1884 році: 20 жовтня з'явився перший номер

"La Presse". На той час це був справжній прорив у журналістському світі франкомовної частини Канади. Тому що у цій сфері вже були свої газети, свої конкуренти: 4 газети французькою мовою та 6 газет англійською. Більшість з них з часом зникли через нездатність адаптуватися до вимог "нової журналістики", в якій при поширенні новин, інформації наголошувалося на політичній пропаганді. Не слід забувати, що всі тижневики та щоденні газети на початку ХХ століття були засобами боротьби політиків зі своїми конкурентами. На сьогодні залишилося тільки дві газети, які змогли і в політичних дискусіях бути на високому рівні, і зберегти та розширити свою читацьку аудиторію, це "The Gazette" та "La Presse". До речі, сама газета "La Presse" була створена як засіб політичної боротьби одним канадським політичним діячем паном Лангевіном у 1884 році. 10 жовтня 1884 року вийшов перший номер "La Presse", в якому зазначалося, що це "незалежна вечірня щоденна газета французькою мовою, спрямована на комерцію, політику, літературу, словом на поширення новин з основних життєвих питань".

ХХ століття було нелегким періодом у розвитку газети. Прокотилася хвиля страйків, особливо в 50-60-х роках. Проте вже наприкінці століття "La Presse" вийшла на передові позиції у канадській пресі завдяки проведеним структурним реформам, зміні керівництва та концепції газети. І на сьогодні "La Presse" є найбільшою франкомовною щоденною газетою Північної Америки і вважається найкращою на Американському континенті.

"Le Devoir" є другою франкомовною газетою, без якої не можна собі уявити франкомовну пресу Канади. Газета була заснована 10 січня 1910 року. Біля витоків стояла компанія "Обмежена реклама" на чолі з Генрі Бураса, який і став першим редактором "Le Devoir". Була розроблена детальна концепція газети, в якій зазначалося, що "Le Devoir" — це видання думки та ідей, видання незалежної боротьби. Генрі Бураса запросив найкращих журналістів того часу до своєї газети, серед яких були Жюль Фурньє, Омер Еро, Олівар Аселан та ін. І сьогодні в "Le Devoir" працюють найкращі франкомовні журналісти Канади, які забезпечують такий високоякісний підбір матеріалів для газети, що дає змогу займати передові позиції в пресі Канади.